

Konsumentverket
Box 48
651 02 KARLSTAD

Datum 2007-03-22
Dnr 32-2006-0714

Konsumentverkets årsredovisning 2006

Riksrevisionen har granskat Konsumentverkets årsredovisning, beslutad 2007-02-21. Syftet har varit att bedöma om redovisningen och underliggande redovisning är tillförlitlig och räkenskaperna rättvisande samt om ledningens förvaltning följer tillämpliga föreskrifter och särskilda beslut. Innehållet i denna rapport har faktagranskats av myndigheten.

Riksrevisionen har lämnat revisionsberättelse med invändningar och vill fästa styrelsens uppmärksamhet på nedanstående.

Riksrevisionen önskar information senast 2007-04-23 med anledning av våra iakttagelser i denna rapport.

Sammanfattning

Riksrevisionen har i revisionsberättelse lämnat invändningar, dels avseende avyttring av tidningen Råd & Rön, dels avseende brister i den interna styrningen och kontrollen av Konsumentverkets betalningsflöden.

Avyttring av tidningen Råd & Rön

Riksrevisionen har i revisionsberättelse lämnat följande invändning:

”Konsumentverket har genom avtal, undertecknat den 16 mars 2006, överlåtit tidningen Råd & Rön till ett av Sveriges konsumentråd helägt nybildat bolag.

Av Konsumentverkets årsredovisning s.36 framgår att riksdag och regering på olika sätt agerat i frågan om avyttring av tidningen Råd & Rön. Bland annat hänvisas till propositionen ”Trygga konsumenter som handlar hållbart” (2005/06:105). I denna proposition, beslutad den 16 mars 2006, konstaterade regeringen att ”Sveriges Konsumentråd kommer att ta över tidningen Råd & Rön från Konsumentverket fr.o.m. maj 2006. Det kommer att stärka organisationens möjligheter att bedriva opinionsbildande arbete. Att kunna erbjuda enskilda medlemmar en tidning ökar också organisationens möjligheter till ett bredare medlemsunderlag bland enskilda konsumenter. Regeringen ser positivt på denna utveckling.”

Riksrevisionen konstaterar att även om regeringen enligt propositionen ställt sig positiv till överlåtelsen av tidningen Råd & Rön togs inget regeringsbeslut i frågan. Regeringens uttalande och information i bl.a. propositionen kan inte likställas med ett regeringsbeslut.

Riksrevisionen har inte identifierat något regelverk, regleringsbrev eller liknande där det framgår att Konsumentverket inte får avyttra Råd & Rön. Det finns emellertid skäl som talar för att Konsumentverket borde ha inhämtat ett regeringsbeslut före avyttring. Råd & Rön är en omfattande verksamhet. Omsättningen för verksamheten budgeterades 2006 till 22,9 mkr. Dessutom har, som framgår ovan, regering och riksdag på olika sätt engagerat sig i frågan om Råd & Rön, dock utan att regeringen har fattat beslut. Det hade därför varit lämpligt att Konsumentverket inhämtat regeringsbeslut före avyttring.

När en myndighet avyttrar statens lösa egendom är förordning (1996:1191) om överlåtelse av statens lösa egendom tillämplig. Enligt 6§ får försäljning ske "om egendomen inte längre behövs för statens verksamhet eller blivit obrukbar". Enligt 7§ ska försäljning "genomföras affärsmässigt".

Konsumentverkets avyttring av tidningen Råd & Rön har inte skett affärsmässigt. Dels har Konsumentverket inte undersökt om det fanns fler köpare, dels har Konsumentverket inte gjort någon marknadsmässig värdering av varumärke. Detta strider mot kravet om affärsmässighet i 7§ i förordning (1996:1191)."

Bakgrund till avyttringen av tidningen Råd & Rön

Av Konsumentverkets årsredovisning s.36 framgår följande bakgrund till försäljningen av Råd & Rön: "Tidningen Råd och Rön överläts den 1 maj 2006 till ett av Sveriges konsumentråd helägt nybildat bolag. Överlåtelsen aktualiserades av ett antal händelser under de senaste åren.

I januari 2005 föreslogs i en konsultrapport som beställts av jordbruksdepartementet ett antal åtgärder för att renodla konsumentpolitiken och, inte minst, Konsumentverkets verksamhet. Ett av dessa förslag var att "knoppa av" Råd och Rön från verket.

I februari 2005 gjorde Riksdagen ett uttalande med innebörden att Konsumentverket skulle renodlas, bland annat genom att verket inte borde syssla med opinionsbildande verksamhet.

Hösten 2005 uppvaktades dåvarande konsumentministern av ledningen för Sveriges Konsumentråd som förklarade sig intresserade av att överta tidningen, inklusive anställd personal, från Konsumentverket.

Förhandlingar om en överlåtelse av hela verksamheten inleddes och genomfördes i första hand under första kvartalet 2006. Under förhandlingarna informerades löpande Konsumentverkets styrelse, den politiska ledningen på jordbruksdepartementet samt huvudmännen för Sveriges Konsumentråd.

Den 16 mars 2006 konstaterade regeringen i propositionen "Trygga konsumenter som handlar hållbart" (2005/06:105) att Sveriges Konsumentråd kommer att ta över tidningen fr.o.m. maj 2006. Avtalet som reglerar överlåtelsen skrevs under samma dag. Sex veckor senare genomfördes verksamhetsövergången då det nya bolaget övertog hela verksamheten, bland annat varumärke, ideella och andra rättigheter, skulder och fordringar, redaktionens inredning och utrustning samt personalen. I ändring av

regleringsbrev från 2006-06-29 bekräftar regeringen återigen avyttringen av Råd och Rön. ”

Befogenhet att avyttra tidningen Råd & Rön

Konsumentverket fick 1973 överta Råd & Rön i samband med en sammanslagning av flera myndigheter. I Konsumentverkets regleringsbrev för 2006 ingår en post för Råd & Rön i budgeten för avgiftsfinansierad verksamhet. Det finns däremot inte några krav i regleringsbrev, instruktion, regeringsbeslut eller på annat ställe att Konsumentverket ska bedriva tidningsverksamhet.

Budgetlagen (1996:1059) §§ 24-34 innehåller reglering om överlåtelse av statens egendom. Regleringen syftar till att reglera förhållanden mellan riksdag och regering och kompletteras med förordningar om försäljning av fast respektive lös egendom (1996:1190 och 1996:1191) som är tillämpliga för myndigheter. Förordning (1996:1191) ger myndigheter rätt att självständigt besluta om försäljning av lös egendom om den inte längre behövs eller blivit obrukbar. Tidningen Råd & Rön anses vara lös egendom som innefattar immaterialrättigheter, fordringsrätter m.m. och som därför faller in under dessa regler.

Därmed har Riksrevisionen inte identifierat något regelverk som hindrar Konsumentverket från att självständigt fatta beslut om avyttring av Råd & Rön. Det finns dock, som framkommit ovan, skäl som talar för att Konsumentverket borde ha inhämtat ett regeringsbeslut före avyttring.

Affärsmässighet

Enligt 7§ i förordning (1996:1191) ska försäljning av statens lösa egendom ”genomföras affärsmässigt”. Med affärsmässighet avses att säljaren vid försäljning ska se till att priset blir så fördelaktigt som möjligt för staten, att försäljning till underpris inte sker och att ovidkommande hänsyn inte tas. Regeringen får, enligt budgetlagen, göra avsteg från principen om att försäljning av statens egendom ska ske affärsmässigt. Denna möjlighet till avsteg från affärsmässighet gäller däremot inte för myndigheter.

Bakgrunden till Konsumentverkets agerande framgår ovan. Utgångspunkten vid försäljning har enligt uppgift från Konsumentverket varit att verksamheten skulle drivas vidare ”i samma anda” bl.a. utan reklamfinansierade intäkter. Konsumentverket har ansett att köparen måste stå för konsumentintresse och att tidningen inte får användas för kommersiellt bruk. Utifrån detta har Konsumentverket gjort bedömningen att det inte finns några andra intressenter än Sveriges konsumentråd.

Konsumentverket har därför inte övervägt att bjuda ut tidningen på en fri marknad eller på annat sätt undersökt om det finns alternativa köpare av tidningen. Konsumentverket har inte heller dokumenterat sina överväganden varför myndigheten inte valt att bjuda ut tidningen på en fri marknad.

Som framgår ovan uppger Konsumentverket att utgångspunkten varit att tidningen inte ska användas för kommersiellt bruk eller ha reklamfinansierade intäkter. Några sådana villkor finns emellertid inte inskrivna i

det ursprungliga avtalet om överlåtelse. Under 2007 har dock ett tilläggsavtal upprättats som innebär att köparen inom fem år inte får överlåta verksamheten till någon annan.

I avtalet ingår däremot förpliktelser för Konsumentverket. Bland annat ingår en villkorad förpliktelse att inom fem år återta verksamheten inkl. personal.

Vid prissättning har ingen marknadsmässig värdering gjorts av varumärke. Det avtalade priset har sin utgångspunkt i Konsumentverkets redovisade värden för tillgångar och skulder samt syftar till att täcka tidigare kostnader för äldre prenumerationsskuld som Konsumentverket hittills inte fått ersättning för.

Utifrån ovanstående resonemang bedömer Riksrevisionen att försäljningen av tidingen Råd & Rön inte har skett affärsmässigt.

Brister i den interna styrningen och kontrollen av betalningsflödena

Riksrevisionen har i revisionsberättelse lämnat följande invändning:

”Det har under 2006 funnits brister i den interna styrningen och kontrollen av Konsumentverkets betalningsflöden.

Bristerna har bl.a. fått till följd att myndighetens räntekonto uppvisar ett för högt saldo. Felet som uppkom före 1999 uppgår enligt Konsumentverkets utredning till ca 14,2 mnkr, varav ca 6 mnkr avser ränta. Felets omfattning konstaterades i slutet av 2005 och Konsumentverket har inte korrigerat detta. Konsumentverket har agerat i frågan genom att skriva till regeringen och Ekonomistyrningsverket i slutet av 2006. Konsumentverket borde ha agerat tidigare efter genomförd utredning och korrigerat felet genom betalning från myndighetens räntekonto till statsverkets checkräkning.

Bristerna avser även sen information till regeringen. Konsumentverket har ett underskott på posten Balanserad kapitalförändring som beror på en prenumerationsskuld från 1993/94 som myndigheten inte fått täckning för. Underskottet uppgår enligt Konsumentverkets utredning till ca 18 mnkr, varav ca 7,6 mnkr avser ränta. För att täcka underskottet krävs ett regeringsbeslut. Efter genomförd utredning, då bl.a. omfattningen av underskottet konstaterades, avvaktade Konsumentverket ett år innan skrivelse skickades till regeringen. Skrivelse borde ha skickats tidigare.”

Konsumentverket har sedan 1993/94, då ny redovisningsmodell infördes i staten, haft fel i sina betalningsflöden. Konsumentverket har vid flera tillfällen agerat i frågan bl.a. genom att skicka skrivelser till Riksrevisionsverket 1993-11-17 och 1994-05-24, regeringen 1994-09-30 och Ekonomistyrningsverket (ESV) 2005-04-18. Enligt uppgift från Konsumentverket har emellertid inga svar erhållits. Under 2002 har även Kammarkollegiet anlåtats för utredning, vilket resulterade i korrigeringar avseende åren fr.o.m. 1999.

Riksrevisionsverket och Riksrevisionen har vid flera tillfällen avrapporterat iakttagelser på området, senast 2005-04-08. Därefter skickade, som framkommit ovan, Konsumentverket en skrivelse till ESV. Under hösten 2005 har Konsumentverket anlutat en konsult som utrett differenserna på

posten Avräkning med statsverket, räntekontot samt myndighetskapalet (Balanserad kapitalförändring). Underlagen från konsulten är daterade 2005-10-19 respektive 2005-11-19.

Ett år efter utredningen skickade Konsumentverket en skrivelse till regeringen daterad 2006-11-23, där underlag från konsult bifogas. Konsumentverket skrev även till ESV för att få hjälp med de redovisningstekniska frågorna. Svar från ESV inkom 2006-12-29. Enligt uppgift från Konsumentverket, pågår sedan dess en dialog med representanter för regeringskansliet. Svar från regeringen har inte inkommit. Enligt Konsumentverket har en förnyad kontakt tagits med ESV och konsultföretag under 2007.

För Konsumentverket rör det sig främst om två brister som påverkar räntekontot och posterna Avräkning med Statsverket och Balanserad kapitalförändring. ESV anser att korrigering är nödvändig för att redovisningen ska ge en rättvisande bild. ESV skriver att korrigeringarna bör hanteras som två skilda ekonomiska händelser.

Detta visar att Konsumentverket under 2006 har haft brister i den interna kontrollen av sina betalningsflöden. Konsumentverket borde ha agerat snabbare efter det att konsultrapporten mottagits i slutet av 2005 eftersom bristerna avser väsentliga belopp.

Fel på räntekonto och Avräkning med Statsverket

Detta fel kan och borde Konsumentverket ha korrigerat själva genom en inbetalning från räntekontot till statsverkets checkräkning, oavsett regeringens hantering av underskott i Balanserad kapitalförändring.

Felet har orsakats av att myndigheten har använt felaktigt betalningsflöde. Beloppet uppgår enligt Konsumentverkets utredning till ca 14,2 mnkr, varav ca 6 mnkr avser ränta. Konsumentverket har därefter påtalat att de vill utreda ränteberäkningen ytterligare en gång. Korrigering skulle påverka posten Avräkning med Statsverket och räntekontot. Konsumentverket har hänvisat till att de avvaktar regeringens svar på skrivelsen. Effekten har blivit att Konsumentverket uppvisar ett för högt belopp på räntekontot samt även uppvisar fel saldo på posten Avräkning med Statsverket.

Riksrevisionen *rekommenderar* att Konsumentverket korrigerar felet genom inbetalning från räntekonto till statsverkets checkräkning så snart som möjligt.

Underskott i Balanserad kapitalförändring

För att korrigera denna brist krävs ett regeringsbeslut. Konsumentverket borde därför ha skrivit till regeringen tidigare efter det att konsultrapporten mottagits i slutet av 2005. Beloppet uppgår enligt Konsumentverkets utredning och skrivelse till regeringen till ca 18 mnkr, varav ca 7,6 mnkr avser ränta.

Detta underskott uppstod också 1993/94 och handlar om den prenumerations-skuld (förskottsinsbetalda prenumerationsavgifter) som verket hade till Råd & Rönns prenumeranter när den statliga redovisningsmodellen infördes. Tidigare hade prenumerationsavgifter bokförts enligt kontantprincipen samtidigt som

de fördes mot Konsumentverkets anslag. Outnyttjade medel fick dock inte överföras till efterföljande budgetår.

Den redovisningsmässiga effekten av att prenumerationsskulden invärderades medförde att Övriga långfristiga skulder ökade och Årets kapitalförändring uppvisade ett negativt saldo. Den negativa kapitalförändringen finns idag kvar som ett underskott på posten Balanserad kapitalförändring. Konsumentverket hade således, före avyttringen av Råd & Rön, en skuld som verket inte fått täckning för.

För att reglera underskottet krävs enligt ESV ett kapitaltillskott alternativt finansiering via särskilt anslag eller via förvaltningsanslaget. Räntekontot och posten Avräkning med Statsverket påverkas olika beroende på vilken modell som väljs.

Ansvarig revisor Anna Lagerkvist har beslutat i detta ärende. Uppdragsledare Karin Brattfjord har varit föredragande. Revisionschef Gina Funnemark har deltagit i den slutliga handläggningen.

Anna Lagerkvist

Karin Brattfjord

Kopia för kännedom:

Integrations- och jämställdhetsdepartementet

Finansdepartementet/budgetavdelningen